

Számvetés

Egy búcsúlevélre emlékeztető cikk formájában és szigorúan személyes benyomások alapján („ahogy én látom”) engedtessek meg nekem, hogy megpróbáljam röviden összefoglalni a Magyar Hadtudományi Társaság eddigi történetének lényegét. Ezen belül is a negyedszázados létezés második felére igyekszem koncentrálni. Abban a meggyőződésben vállalkoztam e cikk megírására, hogy a tapasztalatok hasznára lehetnek a 2016 februárjában megválasztott vezetésnek.

Az 1990-ben alakult Társaság életében az első kritikus időszak 1995-ben következett be, amikor egy meggondolatlan pénzügyi tranzakció eredményeképpen többmillió kárunk keletkezett. Egy rendkívüli közgyűlés döntött a vezetésről – vagyis a héttagú intéző bizottság – új összetételéről.

A bizottságba elnökhelyettesként engem is beválasztottak. A következő tisztújításkor, 1998-ban már alelnöki pozícióba választott meg a küldöttgyűlés, és 2001-ben újraválasztottak ugyanerre a tisztségre. Ezen két ciklus alatt – miként mindmostanáig, – az alelnök hivatalból a Hadtudomány szerkesztő bizottságának elnöke is volt, így hát betekintést nyerhettem a Társaság folyóiratának szerkesztési kulisszatitkaiba.

Megítélésem szerint harmonikus és kiegyensúlyozott munkakapcsolat alakult ki a Hadtudományi Társaság akkori elnökével, *Szabó Józseffel*. Bizonyára részben ennek is köszönhető, hogy amikor kilencévi elnöki tevékenység után Szabó vezérőrnagy úr már nem kívánta újra jelöltetni magát, a küldöttgyűlés a Társaság elnökévé választott. Számomra ez óriási megtiszteltetést jelentett, ami a későbbiekben még háromszor megismétlődött, és így 12 évig lehettem ebben a tisztségben. Nagyon izgalmas, nagyon szép időszak volt ez, legalábbis számomra, és most megpróbálom felidézni, hogy milyen időszaknak is számított ez a 12 év Magyar Hadtudományi Társaság számára.

A fennmaradásunk egy pillanatig sem kérdőjeleződött meg, annak ellenére, hogy a Társaság fénykorában elért sikereket és népszerűséget – amelyek a kilencvenes évek első felét jellemezték – a későbbiekben nem sikerült megismételni. Ezt a fénykort két országos konferencia is fémjelozte, amelyek közül az elsőt a balatonkenesei honvéd üdülőben rendeztük. Egy másik, budapesti rendezvényünket Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság akkori elnöke is megtisztelte jelenlétével.

Fontos jellemző adat a Társaság taglétszáma. Ez a kilencvenes évek elején meghaladta az 1200 főt, majd 800 körül stabilizálódott az évtized végére. Ez a szám

a későbbiekben fokozatosan 600 alá süllyedt. (Két objektív okot is tudok említeni: egyrészt jelentősen csökkent a Magyar Honvédség összlétszáma, és ugyanebben az időben alakultak meg más szakmai-tudományos szervezetek – például a Magyar Rendészettudományi Társaság – amelyek a tagság vonatkozásában konkurenciát jelentettek.)

A közel 600 fős taglétszám azonban még mindig rendkívül szerteágazó, a tágan értelmezett védelmi szféra tevékenységének szinte minden szektorát lefedő, hatalmas szellemi kapacitást jelent. Megítélésem szerint a Társaság vezetése mindvégig küzdött azzal az ellentmondással, hogy ezt a jelentős értéket nem sikerült eredményesen „érvényesíteni”. A Társaságban rejlő képességeket nem sikerült „eladni”, a tevékenységet általában, ritka kivételektől eltekintve nem tudtuk úgy menedzselni, hogy az eredményekre mások (a Honvédelmi Minisztérium, a Honvéd Vezérkar, akár más tárcák) vevők legyenek. Energiánk jelentős mértékben a saját fenntartásunkra, létezésünk igazolására fordítódott, tevékenységünk pedig ezzel párhuzamosan elbürokratizálódott.

Ez az ellentmondás tulajdonképpen megjelent abban a fenti megállapításban is, hogy fennmaradásunk biztosnak látszott. Igen, évről évre – más társadalmi szervezetekhez hasonlóan – pénzügyi támogatást kaptunk a Honvédelmi Minisztériumtól, de csupán mint a honvédelem ügyéhez kapcsolódó szervezetek egyike. Pedig a Hadtudományi Társaság többre lett volna hivatott, többre lenne képes, hasznosabbnak, vonzóbbnak kellene lennie.

Figyelemre méltó módon alakult belső szervezeti életünk. Húsznál több szervezeti egységünk (szakosztályok, területi tagozatok, klubok) hullámzó teljesítményt nyújtott. Általában, de nem törvényszerűen azok az egységek voltak jobbak, amelyek egy-egy tanszék, intézet, hivatal bázisán működtek, de ezen belül is sok függött attól, hogy akadt-e aktuálisan néhány (de legalább egy) lelkes, elhivatott vezető személy. Az egyszer-egyszer jelentkező pozitív impulzusokat nehéz volt hosszabb időn keresztül megtartani, megújítani. A helyi lelkesedés elmúlását – akár szervezeti vagy személyi változás idézte elő – a Társaság vezetésének ritkán sikerült ellensúlyoznia, az igyekezet olykor komoly kudarccokat eredményezett.

A szervezeti egységek nagyfokú autonómiával rendelkeznek. Ezen nem célszerű változtatni, viszont mégis valahogy szorosabbra kell vonni a vezetés és a tagság közötti kapcsolatokat. Egy időben ennek intézményesülése abban mutatkozott meg, hogy az intéző bizottság tagjai között „elosztottuk” a szakosztályokat, így ki-ki felelősséggel viseltetett két vagy három szakosztály tevékenységéért. A módszer elméletileg nem vitatható, a valóságban azonban nem igazán működött. Az okok elemzése megérne egy misét.

Pozitív értékelést lehet adni a Hadtudomány című folyóiratról. Nem sokkal a Társaság megalakulása után megjelent a folyóirat első száma és azóta is rendszeresen kiadjuk. A negyedéves megjelentetés azonban fokozatosan meghaladta anyagi lehetőségeinket, az utóbbi években már csak két összevont lapszámot tudunk évente kiadni, természetesen ehhez járul a folyamatosan bővülő évi egy internetes lapszám. Büszkéek vagyunk arra, hogy tagjaink a kezdetektől térítésmentesen megkapják a folyóiratot (a tagdíj befizetése esetén). Arra még inkább, hogy a folyóirat – az MTA minősítési rendszere szerint – „A” kategóriás, hogy a Hadtudományban publikálni

tulajdonképpen önmagában megtiszteltetés, és szerzői honorárium nélkül sem szü-
kölködünk publikálható anyagokban.

Vissza-visszatérő téma a Társaságon belül a fiatalítás. Természetesen ezen a
téren sem lehetünk maradéktalanul elégedettek, de én személy szerint megfelelőnek
tartom az új, fiatal tagok arányát. Végső soron az a tény mindenképpen megnyug-
tató, hogy a taglétszám stabil, és a különböző okok miatt távozókat mindig pótolják
és helyettesítik a beáramló fiatalok. Talán az eddigieknél nagyobb figyelmet lehetne,
kellene fordítani a doktori iskolák hallgatóira, továbbá a szakkollégiumokban tömör-
ülő fiatalokra.

Többé-kevésbé megfelelőnek tartom azt is, ahogyan a nagyobb lélegzetű ren-
dezvényeinket, konferenciáinkat tervezzük és szervezzük. Ezen belül jó az a hagyó-
mány, hogy általában egy évben két, úgynevezett központi rendezvényünk van.
Az évtizedes tapasztalat azt mutatja, hogy a témaválasztás is általában megfelelő.
Ugyancsak bevált gyakorlat, hogy a témához illeszkedően egy vagy két – profiljában
a témához közel álló – szakosztály szorosan bekapcsolódik az adott rendezvény szer-
vezésébe. És nagyon pozitív tapasztalatunk van a társszervezőkkel közösen rende-
zett konferenciákról, közülük is kiemelésre kívánkozik a Zrínyi Miklós Nemzetvé-
delmi Egyetem (illetve a jogutód Nemzeti Közszolgálati Egyetem) és az MTA Hadtu-
dományi Bizottsága.

Az egyetemekkel kapcsolatban azonban kritikusan és önkritikusan meg kell
jegyeznem, hogy velük sem alakult ki optimális munkakapcsolat. Nekünk ugyan
szükségünk van az egyetem támogatására szinte minden vonatkozásban, de azt nem
tudtuk elérni, hogy az egyetemnek is szüksége legyen ránk. Ezt az aszimmetriát a
jövőben igyekezni kell legalábbis csökkenteni.

Egészen biztos, hogy az a szabadegyetemi jellegű előadás-sorozat, amelyet
Mindenki hadtudománya összefoglaló címmel – a Honvéd Kulturális Központtal közö-
sen – immár öt éve tartunk, elérte célját, növelte a Társaság ismertségét és elismertsé-
gét, bővítette kapcsolati körünket.

Tekintélyünket egyébként kétségkívül erősítette az a tény is, hogy az utóbbi
években jelentősen kiszélesítettük együttműködő partnereink körét, húsznál több
együttműködési megállapodás rögzíti törekvésünket, és ezek nagyobbik hányada
tényleges, létező kapcsolatot tükröz.

Az utóbbi évek másik jelentős eredménye, hogy megújítottuk szinte mindegyik
szabályozó okmányunkat, az Alapszabálytól a választott szervek (például a felügyelő
és az etikai bizottság) ügyrendjéig.

Társaságunk nagy becsben tartja a saját hagyományait. Ezek természetesen nem
tekintenek vissza egyformán hosszú időre, de például húsz évnél régebbi a *Tanárky
Sándor* nevét viselő díj, amelyet legalább egy, kiemelkedő teljesítményt nyújtó
tagunknak minden évben odaítéltünk. Hasonlóan hagyományos ragaszkodásunk a
Hadtudomány című folyóirathoz, mind tartalmi, mind formai vonatkozásban.
Hagyományosak koszorúzásaink például *Kiss Károly* emléktáblájánál. Évtizedek óta
változatlan a választott vezető szervek struktúrája. Viszont nem szeretnénk minden-
áron ragaszkodni esetleg kevésbé hatékony munkamódszereinkhez, ezért általa-
nos elvként, mottóként megfogalmazzuk: *megtartani és megújulni*. Megtartani a jót,
az eredményes elképzeléseket, és fogékonyan maradni az újra, a célszerűbbre.

2013 óta például a Hadtudomány folyóirat közös kiadványként jelenik meg az MTA Hadtudományi Bizottságával, a Társaság fennállásának 20. és azután a 25. évfordulóján közgyűlést hívtunk össze (miközben az Alapszabály nem is ismer ilyen fórumot), legutóbbi jubileumunk alkalmából újszerű módon emlékérmet bocsátottunk ki.

Ez utóbbi kezdeményezést büszkén és némileg szerénytelenül saját személyes sikeremnek is tekintem. Különösen abban az értelemben, hogy veteránjainknak ünnepélyes keretek között átnyújtottuk az emlékérem egy-egy példányát. Ez az aktus érdemes arra, hogy hagyományaink sorába kerüljön. *A megtartani és megújulni* jelszó pedig alkalmas arra, hogy a Magyar Hadtudományi Társaság sikeresen leküzdjön minden akadályt, és továbbra is eredményesen betöltse hivatását: összefogja a hadtudománnyal foglalkozni kívánó, iránta érdeklődő idősebb és fiatalabb korosztályokat.

Nagy László

Lapzárta után kaptuk a hírt: Dr. Nagy László ny. mk. ezredes urat, a Magyar Hadtudományi Társaság leköszönő elnökét a Társaság élén és vezető szerveiben sok éven át kifejtett értékes tevékenységéért elismerésben és tárgyjutalomban részesíti Magyarország honvédelmi minisztere.

Az elismeréshez gratulálunk.

a szerkesztőbizottság